

despoot *door* de Revolutie, Napoleon, staat het geheel anders. Deze was zijn tijdgenoot, met wien hij persoonlijke relaties heeft gehad. In de dagen van het Consulaat was Willem vol bewondering voor hem en zocht hij zijn gunst te winnen¹⁾. Verschil in belangen heeft verwijdering tusschen hen gebracht, maar overeenkomst in geestesrichting is daardoor niet uitgesloten. Ypey en Dermout zouden zich aan deze gedachte zeer gestooten hebben. Volgens hen is de Souvereine Vorst „in alles de tegengestelde van den Franschen despoot”²⁾. Begrijpelijk. Voor hen was Napoleon de groote geweldenaar, die alleen zich zelve zocht, terwijl Willem, de geliefde vorst uit het huis van Oranje, blijk gaf van ganscher harte het welzijn te zoeken van het Nederlandsche volk. Maar is het wel juist? Laat ons zien, of Willem een verlicht despoot van *na* de Revolutie kan genoemd worden, hoe hij zich gedroeg, toen hij in de plaats van Napoleon hier de leiding van zaken in handen kreeg.

In de plaats van Napoleon. De revolutie van 1795 was immers op Napoleon uitgelopen. Zij had wel afgebroken, maar was niet in staat gebleken op te bouwen. De oude republiek met haar gedecentraliseerde staatsinrichting, met haar patriciaat en adel, met haar heerschende kerk, was vernietigd, doch toen het er op aankwam iets nieuws daarvoor in de plaats te stellen, geordende toestanden te scheppen, bracht men het niet verder dan regelingen op papier, die niet in het leven overgingen. Het was het democratisch-theoretische tijdvak, al heel spoedig vervangen door het Napoleontisch-practische. De overgang was zeer geleidelijk: eerst hield men nog den collegialen vorm van bestuur en 't werd 1805, vóór de eenhoofdige hier gevestigd werd. Maar al onder het Staatsbewind bleek, dat er een keer gekomen was: de macht der volksvertegenwoordiging werd zeer beperkt, terwijl de regeering, in tegenstelling met

¹⁾ Colenbrander, Bataafsche Republiek p. 246.

²⁾ op. cit. IV, 674.